

VERHALEN UIT EEN VER VERLEDEN: HET VERHAAL VAN MEESTER PIETER PIJNAPPEL, EEN PESTMEESTER

Door Marijke van Ittersum

'De ziekenzalen zijn vol, er kan echt niemand meer bij,' zegt Agnes tegen haar man. Pieter Pijnappel was door het stadsbestuur enkele jaren eerder tot Pestmeester benoemd. In de afgelopen jaren had hij niet veel te doen gehad, maar in 1635 laaide de ziekte ineens weer hevig op. Nog een geluk dat het Pesthuis al in 1616 voltooid was. Het hoofdgebouw van het voormalige Magdalenenklooster zou groot genoeg geweest moeten zijn, maar nu zijn er zovelen ziek en het zijn voornamelijk de armen en de burgers die hier liggen. 'En de bedden in de tuin', vraagt hij. 'Zoveel mogelijk uit het zicht, maar ook daar kan bijna niemand meer bij. En de zieken liggen er niet goed beschermd tegen wind en regen,' antwoordt zijn vrouw.

Meester Pieter zucht. De pestboeken die hij gelezen heeft, bieden niet veel hulp. Hij is het ook lang niet altijd eens met wat er in die boeken staat. Zo was een vroegere pestmeester, Meester Haycke, voorstander van het dagelijks drinken van brandewijn als medicijn. Maar dat hij zelf een brandewijnstokerij had, daar zweeg hij over. En dan de eis van het stadsbestuur dat de kleren van de doden verzameld en verkocht moeten worden, dat is nog wel het ergste. Zo probeert het stadsbestuur de kosten van het Pesthuis laag te houden. Maar iedereen kan toch begrijpen hoe besmettelijk deze ziekte is, denkt Meester Pieter. Hij laat alles van de doden verbranden. Maar evengoed sterft meer dan de helft van zijn patiënten.

De volgende dag brengt nog meer onheil. Er komt een bode van het Stadsbestuur. Hij geeft bij de poort van het Pesthuis een brief af en maakt zich ijlings uit de voeten. De 'gemeene gebuyren van de Cleywech' hebben geklaagd dat er zieken in de tuin liggen, akelig dicht bij

hun huizen en het stadsbestuur beveelt de Pestmeester de tuin onmiddellijk te ontruimen. 'We kunnen de zieken toch niet terug naar hun huizen brengen,' zegt Meester Pieter ontsteld. 'Dan krijgen alle gezinsleden de ziekte ook. Isolatie is echt het enige wat helpt.' Agnes kijkt op van het vouwen van verband voor de vreselijke pestbuilen. 'Achter het Bolwerk is een blekerij aan de Kattensingel en daarachter staat een grote schuur. Zou dat een oplossing zijn?' 'Maar wie moet de zieken daar verzorgen?' vraagt hij. 'Dat doe ik. Met Maartje en Anna,' antwoordt Agnes vastberaden. 'De pestdragers kunnen ons verbandmiddelen, voedsel en medicijnen brengen.'

Meester Pieter gaat direct aan het werk. Hij regelt voor een jaar de huur van de schuur, die inderdaad geschikt lijkt. Het kost hem een derde van zijn jaarsalaris. De eigenaar van de schuur bezit ook de blekerij en de grond eromheen. Hij zit in het stadsbestuur en gelooft kennelijk niet erg in liefdadigheid. Hij wil die 100 gulden investeren in de WIC, de West-Indische Compagnie opgericht in 1621 in Amsterdam, daar komt zijn vrouw vandaan. En het wordt meer werk voor de pestdragers. Hun salaris is al te laag, ze verdienen wekelijks maar één gul-

den en daar moeten ze de pestlijders voor ophalen, naar het Pesthuis brengen en als ze dood zijn, ook nog eens begraven. Maar Meester Pijnappel verdubbelt hun salaris en de twee mannen gaan akkoord. Eigenlijk zou hij toestemming moeten vragen aan het Stadsbestuur, maar dat heeft het te druk met zichzelf, nu burgemeester Gijsbert Hendricksz. 't Hert en de onderschout ziek zijn. Het is echter een groot geluk dat de kerken van Gouda ruimhartig zijn. Zij schenken bedden, strozakken, linnen en de diensten van twee meiden.

En zo brengen de pestdragers op een nacht (pestlijders mogen alleen over straat vervoerd worden – dood of levend – tussen half negen 's avonds en vier uur 's nachts) de zieken op hun handkarren naar de schuur achter de blekerij op de Kattensingel. Het is inmiddels al lang 1636 geworden. Hier liggen de zieken buiten de stad, geïsoleerd en hoewel het percentage doden onder de zieken maar niet beneden 50% wil zakken, komen er in de stad minder nieuwe patiënten bij. Maar pas in het najaar kan Meester Pieter opgelucht ademen. De ziekte is nu echt op zijn retour en hoewel zijn vrouw de ziekte kreeg, is zij niet gestorven. Er is veel om God dankbaar voor te zijn, vindt hij.

